

TÜRKÇE ÖĞRETMENİ ADAYLARININ TOPLUMA HİZMET UYGULAMALARI DERSİNDE YAPILAN AFAD GÖNÜLLÜLÜK EĞİTİMLERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

OPINIONS OF TURKISH TEACHER CANDIDATES REGARDING AFAD VOLUNTEERING TRAININGS CONDUCTED IN COMMUNITY SERVICE PRACTICES COURSE

Dr. Öğr. Üyesi Bayram ARICI

Muş Alparslan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, b.arici@alparslan.edu.tr

Muş / Türkiye

ORCID: 0000-0001-7213-1331

ÖZET

Bu araştırma Türkçe öğretmeni adaylarının topluma hizmet uygulamaları dersinde yapılan AFAD gönüllülük eğitimlerine ilişkin görüşlerini ortaya koyarak yapılan uygulamanın niteliğini belirlemektir. Görüşme yönteminin uygulandığı çalışmada öğretmen adaylarına araştırmacının hazırlayıp uzman görüşü aldığı görüşme soruları kullanılmıştır. Elde edilen verilerden yola çıkılarak yapılan uygulamanın olumlu/olumsuz yönleri ortaya konulmuştur. Ülkemizin bulunduğu konum, çevresinden geçen fay hatları ve küresel ısınma gibi nedenlerden dolayı afetlerle karşı karşıya kalmaktayız. Çoğu durumda ne yapacağımızı bilmemekte, çaresizce birilerinin yardım etmesini beklemekteyiz. Ancak öğrencilerini hayata hazırlayan üniversitelerin bu yönde çalışmalar yapması gerekmektedir. Türkçe öğretmeni olarak atanacak öğrencilerin ülkenin her noktasına atanma ihtimalleri de göz önünde bulundurularak 2020-2021 öğretim yılının güz döneminde aldıkları topluma hizmet uygulamaları dersinde AFAD gönüllüsü olup düzenlenen çevrimiçi eğitimlere katılan on iki öğrencinin görüşleri yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak toplanmıştır. Veriler içerik analizi yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular gönüllülük-olumlu, gönüllülük-olumsuz, eğitim-olumlu ve eğitim-olumsuz temalarında toplanmıştır. Bu araştırmanın bütün eğitim fakültelerinde, bütün programlarda yetiştirilen öğretmen adaylarının AFAD gönüllüsü olup ilgili eğitimlere katılmalarına öncülük etmesi ve gönüllü sayısının artırılmasına katkıda bulunması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Türkçe öğretmeni adayları, topluma hizmet uygulamaları, eğitim fakültesi

ABSTRACT

This research aims to determine the quality of the practice by revealing the opinions of Turkish teacher candidates on AFAD volunteering training in the course of community service practices. In the study in which the interview method was applied, the interview questions prepared by the researcher and obtained expert opinion were used for the teacher candidates. Based on the data obtained, the positive / negative aspects of the application have been revealed.

We are faced with disasters due to the location of our country, fault lines passing around it and global warming. In most cases, we don't know what to do and we desperately wait for someone to help. However, universities that prepare their students for life should work in this direction. Considering the possibility of the students who will be appointed as Turkish teachers to be appointed to every part of the country, the opinions of twelve AFAD volunteers who participated in the online trainings organized in the Social Service Practices course they took in the fall semester of the 2020-2021 academic year were collected using a semi-structured interview form. The data were analyzed using the content analysis method. The findings were collected under the themes of volunteering-positive, volunteering-negative, education-positive and education-negative. This research is expected to lead teacher candidates trained in all education faculties and all programs to become AFAD volunteers and contribute to the increase in the number of volunteers.

Keywords: Turkish teacher candidates, community service practices, faculty of education

GİRİŞ

Eğitim fakülteleri öğretmen yetiştirmek için açılan fakülteler olup bu bağlamda ülkemizde ilk olarak Darülmüallimin okulları 1848 'de kurulmuş (Aydın, 1998) ve 1982'ye kadar Millî Eğitim Bakanlığına bağlı kalan öğretmen yetiştirme programları daha sonra üniversitelere Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) tarafından devredilmiştir (YÖK, 2018). Öğretmen yetiştirme işlevinin üniversitelere devredilmesinden bugüne kadar geçen süreçte öğretmen yetiştirme lisans programlarıyla ilgili olarak Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) tarafından 1997, 2006 ve 2009 yıllarında yeniden düzenleme çalışmaları yapılmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) 2017'de Öğretmen Strateji Belgesini yayımlayarak öğretmenlik alanlarıyla ilgili yeni yeterlikler, hedefler ve beklentiler belirlemiştir. YÖK de 2018 yılında öğretmen yetiştirme lisans programlarını ve içeriklerini yeniden düzenlemiştir. Bu düzenlemelerde Topluma Hizmet Uygulamaları dersine Türkçe öğretmenliği programında beşinci yarıyıl da yer verilmiştir (YÖK, 2007). İlgili programlardaki ders içeriği aşağıdaki Tablo 1'de karşılaştırılmaktadır (YÖK, 2017; 2018):

Tablo 1. Topluma Hizmet Uygulamaları Ders İçeriğinin Karşılaştırılması

2007 Değişiklikleri	2018 Değişiklikleri
 <p>Topluma hizmet uygulamalarının önemi, toplumun güncel sorunlarını belirleme ve çözüm üretmeye yönelik projeler hazırlama, panel, konferans, kongre, sempozyum gibi bilimsel etkinliklere izleyici, konuşmacı ya da düzenleyici olarak katılma, sosyal sorumluluk çerçevesinde çeşitli projelerde gönüllü olarak yer alma, topluma hizmet çalışmalarının okullarda uygulanmasına yönelik temel bilgi ve becerilerin kazanılması.</p>	Toplum, topluma hizmet uygulamaları ve sosyal sorumluluk kavramları; toplumsal ve kültürel değerler yönünden sosyal sorumluluk projeleri; güncel toplumsal sorunların belirleme, belirlenen toplumsal sorunların çözümüne yönelik projeler hazırlama; bireysel ve grup olarak sosyal sorumluluk projelerinde gönüllü olarak yer alma; çeşitli kurum ve kuruluşlarda sosyal sorumluluk projelerine katılma; panel, konferans, kongre, sempozyum gibi bilimsel etkinliklere izleyici, konuşmacı ya da düzenleyici olarak katılma; sosyal sorumluluk projelerinin sonuçlarını değerlendirme.

Tablo 1 incelendiğinde 2007 programında sadece okullarda yapılacak toplum hizmet çalışmalarından bahsedilirken 2018 yılı programında çeşitli kurum ve kuruluşlara yayılmıştır. Toplumsal ve kültürel değerler yönünden sosyal sorumluluk projeleri ve sosyal sorumluluk projelerinin sonuçlarını değerlendirme ifadeleri ders içeriği olarak 2007 programında yer almayıp 2018 programında yer almıştır. Bu ders eğitim fakültelerinin tüm programlarında bir dönem zorunlu olup bir saat teori ve saat de uygulamalı olarak yürütülen bir derstir. Topluma hizmet uygulamaları (THU) dersi Türkçe öğretmenliği programındaki önemli derslerden biridir.

Bu ders amacına ve içeriğine uygun bir biçimde işlendiği takdirde öğretmen adaylarına faydası çok olacaktır. Bu ders öğretmen adayları açısından çok faydalı olmasına rağmen dersin amacına ulaşmasında bir takım eksiklikler olduğunu belirten Yılmaz (2011, s.98) yaptığı araştırmaya katılan katılımcıların önemli bir kısmının dersin amacının temelinde çok önemli olduğunu, ancak uygulama ile ilgili sıkıntılar yaşadıklarını ifade etmektedir. Dolayısıyla THU dersinde yapılacak faaliyetler öğretmen adaylarını öğretmen olduklarında her şeye hazır oldukları hissini verecek ve kendilerine güvenmelerini sağlayıp öğrencilerini hayata hazırlamalarına destek olacak nitelikte olmalıdır. Muş Alparslan Üniversitesi Topluma Hizmet Uygulamaları Dersi Yönergesinde bu dersin amaçları (Muş Alparslan Üniversitesi, 2021) şu şekilde sıralanmıştır:

- Öğretmen adaylarının toplumsal sorumluluk bilincini geliştirmek,
- Öğretmen adaylarının hizmet öncesinde toplumun sorunlarıyla ilgilenmelerini, bu sorunlara çözüm arama fırsatı bulabilmelemini sağlamak,
- Öğretmen adaylarının özgüvenlerini geliştirmek ve mesleki doyumlarını artırmak,
- Öğretmen adaylarının toplumsal duyarlılık ve farkındalığını geliştirmek,
- Öğretmen adaylarının işbirliği, dayanışma, etkili iletişim ve öz değerlendirme becerilerini desteklemektir.

Yukarıda belirtilen amaçlara ulaşılması için derste yapılacak uygulamaların titizlikle seçilmesi ve öğretmen adaylarının da bu uygulamalara gönüllü olarak katılımlarının sağlanması gerekmektedir. THU dersinin uygulama boyutunun kökenlerinin Selçuklu ve Osmanlı vakıf geleneğinden gelen toplumsal yardımlaşma ve dayanışma olgusuna dayandığı (Elma, Kesten vd., 2010, s.236) düşünülürse kültürümüzde olan bir değer gelecek nesillere aktarımı da bu ders ile sağlanmaktadır. Ayrıca öğretmen adayları öğretmen olarak atandıklarında ülkemizin farklı bölgelerinde görev yapacaklar, öğrenciler yetiştirecek ve toplum hayatına katkıda bulunacaklardır. Öğrencilerini her bakımdan nitelikli yetiştirebilmeleri için öğretmen adaylarının kendilerinin nitelikli olarak yetiştirilmeleri en temel şarttır. Derslerde aldıkları akademik eğitimi okullarda uygulamaya dönecekler, çeşitli kurumlarla iş birliği içerisinde çalışmak durumunda kalacaklardır. Ayrıca görev yaptıkları bölgelerde ülkemizin matematik konumundan kaynaklanan nedenlerden dolayı çeşitli doğal afet vb. olaylar olduğunda bu olaylardan hem kendileri hem de öğrencileri etkilenecektir. Bu araştırma da Türkçe öğretmen adaylarının ülkenin her noktasına atanma ihtimali olduğundan hareketle gittikleri yerlerde AFAD gönüllülük eğitiminin onlara önemli faydalar sağlayacağı düşünülmüş ve yapılmıştır.

AFAD gönüllülüğü sistemi Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) tarafından yürütülmektedir. T.C. İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) ülkemizde afet ve acil durumlara ilişkin yetkili olan tek kurumdur. Afet ve acil durumun niteliği ve büyüklüğüne göre diğer bakanlıklar ile sivil toplum kuruluşları ile iş birliği içerisinde faaliyetlerini sürdürmektedir. AFAD ulusal veya uluslararası boyutta üzerine düşen görev ve sorumlulukları donanımlı personeli aracılığıyla geliştirdiği etkin politikalarla yerine getirmeye devam etmekte (Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, 2021) ve bu konuda önemli görevler üstlenmektedir.

On beş yaşını dolduran T.C.vatandaşları AFAD gönüllüsü olarak bu faaliyetin içerisinde yer alabilmektedirler. AFAD gönüllüsü, kendi isteğiyle dayanışma ve yardımlaşma amacıyla bireysel çıkarlarını gözetmeksizin hiçbir maddi beklentisi olmadan sadece topluma faydalı olmak arzusuyla fiziksel gücünü, zamanını, bilgi birikimini, yeteneğini ve deneyimini kullanarak afet ve acil durum öncesinde, sırasında ve sonrasında toplum hizmeti çalışmalarına katkı sağlayan kişidir (AFAD, 2021).

AFAD gönüllük sistemi ise herhangi bir felaket durumunda öncelikle bireylerin hem kendileri hem de çevrelerindeki yakınlarını kurtarmaları, istemeleri halinde ise resmi çalışanlara destek olmalarını içeren bir sistemdir.

Bunun için e-devlet (turkiye.gov.tr) şifresi ile gonullu.afad.gov.tr sayfası kullanılmakta ve bu sayfa aracılığıyla gönüllü olunabilmektedir. Üç tip AFAD gönüllülük seviyesi bulunmaktadır. Bu seviyeler temel AFAD gönüllüsü, destek AFAD gönüllüsü ve uzman AFAD gönüllüsü seviyesidir. Bu seviyeler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir (AFAD, 2021):

Tablo 2. AFAD Gönüllülük Seviyeleri

Temel AFAD Gönüllüsü	Destek AFAD Gönüllüsü	Uzman AFAD Gönüllüsü
		
AFAD Gönüllüsünün kim olduğu ve AFAD Gönüllüsüne neden ihtiyaç duyulduğunun farkındalığına sahip, afetlerle ilgili temel kavramları bilen, yangın, tahliye ve ilk yardım konularında ön bilgi sahibi olarak farkındalık kazanmış, AFAD Gönüllülük sistemi uzaktan eğitimlerini tamamlamış gönüllülerdir. Tüm AFAD Gönüllüleri Temel AFAD Gönüllüsü olabilir.	Arama ve kurtarma, sosyal yardım, yangın, ilkyardım gibi konularda, afet ve acil durum hallerinde profesyonel ekiplere destek olabilecek bilgi ve beceriye sahip, destek olmak istediği alanla ilgili İl Müdürlüklerimizce düzenlenen yüz yüze eğitimleri başarı ile tamamlamış ya da o alanda geçerli bir eğitimi olduğunu belgeleyebilen gönüllülerdir. 18 yaşını doldurmuş gönüllüler Destek AFAD Gönüllüsü eğitimlerine katılabilecektir.	AFAD Gönüllüsü olmuş ve kendi alanlarında (haberleşme, psikiyatri, tercüme, vb) kariyer sahibi, uygun zaman dilimlerinde gönüllü katkı sunabileceğini belirten gönüllülerdir. 18 yaşını doldurmuş gönüllüler Uzman AFAD Gönüllüsü olabilecektir.

Tablo 2'den de anlaşılacağı üzere temel AFAD gönüllüsü ilk aşamadır. Bu araştırmaya gönüllü olarak katılan on iki Türkçe öğretmeni adayına da AFAD gönüllüsü olan araştırmacı tarafından Google meet aracılığıyla uzaktan sistem ve eğitim içerikleri tanıtılmış ve AFAD gönüllüsü olarak eğitimlere katılarak bu eğitimlere ilişkin raporları ve aldıkları sertifikaları haftalık olarak göndermeleri istenmiştir.

YÖNTEM

Amaç

Bu araştırma, Muş Alparslan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe öğretmenliği programında öğrenim gören Türkçe öğretmeni adaylarının topluma hizmet uygulamaları dersinde yapılan AFAD gönüllülük eğitimlerine ilişkin görüşlerini ortaya koyarak yapılan uygulamanın niteliğini belirleyip araştırmaya katılmayan öğrencilerde gönüllülük bilinci oluşmasını sağlamak amacıyla yapılmıştır.

Problem

Türkçe öğretmeni adaylarının topluma hizmet uygulamaları dersinde yapılan uzaktan AFAD gönüllülük eğitimlerine ilişkin bakış açıları nasıldır?

Bu probleme bağlı olarak aşağıdaki alt problemlere de cevap aranmıştır:

1. Topluma hizmet uygulamaları dersinde gerçekleştirilen AFAD gönüllüsü olma faaliyetinin olumlu yönleri nelerdir?
2. Topluma hizmet uygulamaları dersinde gerçekleştirilen AFAD gönüllüsü olma faaliyetinin olumsuz yönleri nelerdir?
3. Bu süreçte gonullu.afad.gov.tr üzerinden katıldığımız eğitimlerin olumlu yönleri nelerdir?
4. Bu süreçte gonullu.afad.gov.tr üzerinden katıldığımız eğitimlerin olumsuz yönleri nelerdir?
5. Derste yapılan bu uygulamadan memnuniyet durumları nasıldır? (1 en az-5 en çok)
6. Katıldıkları eğitimlerin içeriğinden memnuniyet durumları nasıldır? (1 en az-5 en çok)

Yöntem

Betimsel analiz ve görüşme yönteminin kullanıldığı bu çalışmada araştırmacının hazırladığı yarı yapılandırılmış görüşme formuyla veriler toplanmıştır. Betimsel içerik analizi araştırılmak istenen konuya ilişkin literatürün nicel, nitel veya karma olmasına bakılmaksızın belli ölçütlere dayanarak seçilmesi, seçilen literatüre ilişkin betimsel verilerin ortaya çıkarılması ve elde edilen verilerin yorumlanması (Bellibaş, 2018) sürecidir.

Bu çalışmada öğretmen adaylarına kişisel bilgi formuna ek olarak altı sorunun yer aldığı yarı yapılandırılmış görüşme formu Google formlar ile uygulanmış, görüşmeler içerik analiziyle açık kodlama yapılarak çözümlenmiştir.

Çalışma Grubu

Bu çalışmaya 2020-2021 öğretim yılı güz döneminde Muş Alparslan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe öğretmenliği programı üçüncü sınıfında öğrenim gören on iki Türkçe öğretmeni adayını gönüllü olarak katılmıştır. Öğretmen adaylarının özellikleri aşağıda Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3. Araştırmaya Katılan Öğretmen Adaylarının Özellikleri

Cinsiyet	N	%
Erkek	6	50
Kadın	6	50
Toplam	12	100

Tablo 3'e göre araştırmaya 6 erkek, 6 kız Türkçe öğretmen adayını gönüllü olarak katılmıştır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmada Muş Alparslan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe öğretmenliği programı üçüncü sınıfta öğrenim gören ve bu araştırmaya gönüllü olarak katılan öğrencilere dönem sonunda katıldıkları eğitimleri değerlendirmek amacıyla " Topluma hizmet uygulamaları dersinde gerçekleştirilen AFAD gönüllüsü olma faaliyetinin olumlu/olumsuz yönleri nelerdir?, Bu süreçte gönüllü.afad.gov.tr üzerinden katıldığınız eğitimlerin olumlu/olumsuz yönleri nelerdir?" açık uçlu soruları yöneltilmiştir. Bu sorulara ek olarak "Derste yapılan bu uygulamadan memnuniyet durumunuz nedir?" ile "Katıldığınız eğitimlerin içeriğinden memnuniyet durumunuz nedir?" ve cinsiyetlerinin sorulduğu görüşme formu uygulanıp öğrencilerin gönüllülük esasına göre bu forma cevap vermeleri istenmiştir. Görüşme formundaki açık uçlu soruların araştırmaya uygun olup olmadığına ilişkin uzman görüşleri alınmış, soruların içerik-kapsam geçerlikleri uzman görüşü ile sağlanmıştır. On iki öğrenci araştırma sorularına cevap vermiş, alınan cevaplar içerik analizi ile analiz edilmiştir. Analiz sürecinde elde edilen veriler kodlanıp Türkçe öğretmeni adaylarının ifadeleri bazı temalar altında toplanmıştır. Araştırmada elde edilen veriler öğretmen adaylarının ifadelerinden direkt alıntı yapılarak desteklenmiştir. Bu aşamada direkt alıntı yapılırken her öğretmen adayına kod verilmiş (KÖ1: Kız öğretmen adayı 1), katılımcıların kimlikleri gizlenmiştir. Analiz işleminin sonunda ise uzmanlardan gelen kodlarla öğretmen adaylarının ifadeleri incelenmiş, uzmanların görüş birliğinde oldukları tespit edilmiştir.

Etik Kurul İzni

Bu çalışmanın yapılmasına Muş Alparslan Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulunun 28.01.2021 tarih ve 31 sayılı kararı ile onay verilmiştir.

BULGULAR

Türkçe öğretmeni adayların ilgili sorulara verdikleri yanıtlardan oluşturulan temalar, kodlar ve frekans dağılımları ile sunulmuş, görüşlerinden doğrudan alıntılar yapılarak yorumlanmaya çalışılmıştır.

Araştırmaya gönüllü olarak katılan Türkçe öğretmeni adayları birey ve aileler için afet bilinci eğitimi, kişisel stres yönetimi, liderlik, arama kurtarma faaliyetlerinde kullanılan düğümler eğitimlerine katılmışlar, 1700-1800 arasında puan ve sertifikalarını almışlardır. Araştırma verileri analiz edildiğinde Türkçe öğretmeni adaylarından elde edilen bulgulardan gönüllülük-olumlu temasına ilişkin kodlar Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4. Gönüllülük-olumlu temasına ilişkin kodlar

Tema	Kodlar	f	%
Gönüllülük-olumlu	bilinç	9	75,00
	hazırlık	2	16,67
	motivasyon	1	8,33
Toplam		12	100

Türkçe öğretmeni adaylarının ifadelerine göre gönüllülük-olumlu teması şu kodlardan oluşmuştur: bilinç (% 75,00), hazırlık (% 16,67) ve motivasyon (% 8,33) olarak ortaya çıkmıştır.

Türkçe öğretmeni adaylarının AFAD gönüllüsü olma faaliyetini olumlu olarak değerlendirmelerine ilişkin ifadelerinden bazıları aşağıda verilmiştir:

Ülkemizde ihtiyaç duyulduğu anda edindiğimiz bilgiler sayesinde afet mağdurlarının yardımına koşabiliriz. AFAD gönüllüsü olarak çevremizdeki insanları bilinçlendirebiliriz. Bu ders kapsamında daha fazla bilgiye ulaşamazdık galiba çok yararlı, verimli bir dönem oldu. AFAD sisteminde içerikler çok başarılı hazırlandığı için öğrenmeyi kalıcı hale getirdi (ÖK5).

Topluma hizmet uygulamaları dersinde gerçekleştirilen AFAD gönüllüsü olma faaliyeti çok önemli bir faaliyettir. Ülkemizde afet riski yüksek olduğu için bu konuda bilinçli insanların yetiştirilmesi, afet anında hem kendine hem de çevresindekilere yardımcı olabilecek düzeye gelmesi önemli bir durumdur. Bu şekilde verilecek eğitimlerle afet ve felaketlerin oluşturacağı etki azaltılacaktır (ÖE3).

Çoğu önemli alanda bilgi ve yetenek sahibi oluyoruz AFAD eğitimleriyle. Eğitim videoları kolay ve anlaşılır, bu yüzden eğlenerek öğreniliyor. Diğer bir olumlu yönü ise insanın görev bilinci gelişiyor. AFAD'ın gönüllü ekibine katılıp insanlara yardım etmek benim açımdan çok olumlu bir yön(ÖK6). Gönüllülük esas olduğu için insan gönülden yapacağı bir şeyin mutluluğunu yaşar. İnsanı yaşatmak prensibi en olumlu yanlarından biridir. Toplumsal görev ve sorumluluk bilinci oluşturur. Yardımlaşma ve dayanışma duygusunu geliştirir (ÖE4).

En başta gönüllü olmanın bile olumlu bir hava yarattığını söylemek isterim. Günlük hayatta karışımıza çıkan birçok sıkıntıya ve olumsuzluğa karşı bilgilendiriyor. Kendimizi afetlere karşı nasıl savunabileceğimizi, kendimizi nasıl koruyabileceğimizle ilgili çok güzel bilgiler içeriyor. Buradaki bilgilerle bizi hayata hazırlıyor. Süreç sonunda sertifika alabilme imkânını tanıyor (ÖE6).

Veriler analiz edildiğinde Türkçe öğretmeni adaylarından elde edilen bulgulardan gönüllülük-olumsuz temasına ilişkin kodlar Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5. Gönüllülük-olumsuz temasına ilişkin kodlar

Tema	Kodlar	f	%
Gönüllülük-olumsuz	yüz yüze olmalı	5	41,67
	olumsuzluk yok	4	33,33
	uzaktan eğitim	3	25,00
Toplam		12	100,00

Türkçe öğretmeni adaylarının ifadelerine göre gönüllülük-olumsuz teması şu kodlardan oluşmuştur: yüz yüze olmalı (% 41,67), olumsuzluk yok (% 33,33) ve uzaktan eğitim (% 25,00) olarak ortaya çıkmıştır. Türkçe öğretmeni adaylarının AFAD gönüllüsü olma faaliyetini olumsuz olarak değerlendirmelerine ilişkin ifadelerinden bazıları aşağıda verilmiştir:

Bu eğitimleri uzaktan almamız bize bir dezavantajdır. Çünkü eğitimleri yüz yüze bizzat sahada birebir alarak kavramalıyız. Örneğin düğümler eğitimi uzaktan verilemez, bizzat yüz yüze bir şekilde o eğitimin verilmesi gerekiyor (ÖE1).

Uzaktan eğitim olması bence bir olumsuzluk, uygulamalı olarak yapmadığımız için tam olarak verimli olmuyor (ÖK3).

Türkçe öğretmeni adaylarından elde edilen bulgulardan eğitim-olumlu temasına ilişkin kodlar Tablo 6'te gösterilmiştir.

Tablo 6. Eğitim-olumlu temasına ilişkin kodlar

Tema	Kodlar	f	%
Eğitim-olumlu	faydalı	4	41,67
	ne yapacağını bilme	3	25,00
	yardım etme	2	16,67
	pratik	1	8,33
	tedbir alma	1	8,33
	Toplam		12

Türkçe öğretmeni adaylarının ifadelerine göre eğitim-olumlu teması şu kodlardan oluşmuştur: faydalı (% 41,67), ne yapacağını bilme (% 25,00), yardım etme (% 16,67), pratik (% 8,33) ve tedbir alma (% 8,33) olarak ortaya çıkmıştır. Türkçe öğretmeni adaylarının AFAD gönüllük eğitimlerini olumlu olarak değerlendirmelerine ilişkin ifadelerinden bazıları aşağıda verilmiştir.

Bilinçlenme konusunda beni oldukça geliştirdi. Keşke daha önce katılsaydım dediğim ve sizin sayenizde oldukça güzel bilgiler öğrendiğim bir eğitim oldu. Teşekkür ederim. (ÖK4).

Uzaktan eğitimle hem pratik öğrenme hem de daha rahat öğrenmeyi sağladı. İnternet üzerinden uygulamalı videolar çekilmesi, özet bilgiler verilmesi ve eğitimler sonucunda baraj sınavların olması eğitimlerin öğretme konusunda iddialı olduğunu göstermekte olup eğitimler sonucu sertifikalar verilmesi olumlu yönleridir (ÖE4).

Eğitim içerikleri sade ve anlaşılırdı. Test soruları içeriğe uygun ve öğreticiydi. Verilen eğitimler günümüz toplumu için gerekli ve önemliydi (ÖE2).

Türkçe öğretmeni adaylarından elde edilen bulgulardan eğitim-olumsuz temasına ilişkin kodlar Tablo 7'de gösterilmiştir.

Tablo 7. Eğitim-olumsuz temasına ilişkin kodlar

Tema	Kodlar	f	%
Eğitim-olumsuz	Uzaktan eğitim olması	4	33,33
	videolar sorunlu	2	16,67
	daha anlaşılır olmalı	1	8,33
	eğitimler artsın	1	8,33
	örnek az	1	8,33
	uygulama olmalı	1	8,33
	Çevrim dışı da olmalı	1	8,33
	yok	1	8,33
	Toplam		12

Türkçe öğretmeni adaylarının ifadelerine göre eğitim-olumsuz teması şu kodlardan oluşmuştur: uzaktan eğitim olması (% 33,33), videolar sorunlu (% 16,67), daha anlaşılır olmalı (% 8,33), eğitimler artsın (% 8,33), örnek az (% 8,33), uygulama olmalı (% 8,33), çevrim dışı da olmalı (% 8,33) ve yok (% 8,33) olarak ortaya çıkmıştır. Türkçe öğretmeni adaylarının AFAD gönüllük eğitimlerini olumsuz olarak değerlendirmelerine ilişkin ifadelerinden bazıları aşağıda verilmiştir.

Bazı eğitimlerin içerikleri daha anlaşılır ve video anlatımları daha çok olabilirdi. Bazı eğitimlerin daha çok yazıyla anlatılması olumsuz oldu (ÖK6).

Verilen eğitimlerde ülkemizde yaşanan afet örnekleri yoktu, bunlar verilerek bilgilerin daha kalıcı olması sağlanabilirdi. Eğitimlerin sadece internet üzerinden verilmesi ve bunların pratiklerinin yapılmaması ileride unutulma riskini taşır (ÖE3).

Videoları ileriye saramama, videoların çok kısa olması, uygulamanın biraz daha genişletilmesi ve internet harcamasının fazla olması olumsuz özellikleridir (ÖE4).

İnternetin çekmediği ortamlarda erişim sağlanamaması, içinde barındırdığı videoların sürekli donması ve bazı kısımlarının gereğinden fazla uzatıldığı için okurken sıkılmam olumsuz taraflarıdır (ÖE6).

Türkçe öğretmeni adaylarından elde edilen bulgulardan memnuniyet temasına ilişkin kodlar Tablo 8'de gösterilmiştir.

Tablo 8. Memnuniyet durumuna ilişkin kodlar

Memnuniyet Derecesi	Uygulamadan memnuniyet durumu	%	Eğitim içeriğinden memnuniyet durumu	%
Çok memnununum	11	91,67	9	75,00
Memnununum	1	8,33	3	25,00
Toplam	12	100,00	12	100,00

Türkçe öğretmeni adaylarının % 91,67'si uygulamadan çok memnun olduklarını, % 8,33'ü de memnun olmadıklarını belirtmişlerdir. Yine öğretmen adaylarının % 75'i eğitim içeriğinden çok memnun olduklarını ve % 25'i de memnun olduklarını ifade etmişlerdir.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Muş Alparslan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe öğretmenliği programında öğrenim gören Türkçe öğretmeni adaylarının topluma hizmet uygulamaları dersinde yapılan AFAD gönüllülük eğitimlerine ilişkin görüşlerini ortaya koyarak yapılan uygulamanın niteliğini belirleyip araştırmaya katılmayan öğrencilerde gönüllülük bilinci oluşmasını sağlamak amacıyla yapılan bu araştırmaya katılan öğretmen adaylarından elde edilen verilerden gönüllülük-olumlu, gönüllülük-olumsuz, eğitim-olumlu ve eğitim-olumsuz temaları ortaya çıkmıştır. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının AFAD gönüllüsü sisteminden ve katıldıkları eğitimlerden memnun oldukları tespit edilmiştir. Öğretmen adayları bu eğitimlerden ve AFAD gönüllülüğü sisteminden herkesin haberdar olmasını istediklerini belirtmişlerdir. Dolayısıyla yapılan uygulamanın araştırmaya katılan Türkçe öğretmeni adaylarına faydalı olduğu, uygulamanın yaygınlaştırılarak AFAD gönüllülerinin sayısının artırılarak bu konuda bilinçlenen öğretmen adaylarının hem kendilerine hem de çevrelerine olumlu katkılarının olacağı görülmüştür. Ülkemizin bulunduğu konumun da etkisi dikkate alınarak öğretmen adaylarına AFAD gönüllülük eğitimlerine katılıp gönüllü olmaları büyük önem taşımaktadır. Çünkü insanın herhangi bir faaliyeti gerçekleştirebilmesi için önce hayatta kalması şarttır. Bu da AFAD gönüllüsü olmanın diğer faaliyetlerin önünde olduğunu göstermektedir.

Eğer eğitimde öğretmen adaylarının güçlüklerle başa çıkabilmeleri, içinde yaşadıkları toplumu daha ileri seviyelere getirmede itici güç oluşturmaları hedefleniyorsa, verilen eğitimin öğretmen adaylarındaki yaratıcılık, kendine güven, bağımsız düşünme, özdenetim ve sorun çözme potansiyellerini geliştirebilmesi gerekmektedir (Çetin ve Sönmez, 2009, s.857).

Topluma Hizmet Uygulamaları dersinin en temel amaçlarından biri de, aday öğretmenlerin çeşitli sorumluluklar alarak toplumun dezavantajlı kesimlerine hizmet vermesi ve bu sayede duyarlılık geliştirmek (Dinçer vd., 2011, s.35) olduğundan öğretmen adaylarının not kaygısı olmadan deneyim kazanmaları sağlanabilir. Ayrıca öğretmen adayları aktif rol aldıkları etkinlikler sayesinde gelecek nesillere toplumsal değerlerin kazandırılmasında rol model olacakları (Bulut, Bulut ve Bulut, 2012, s.356) bilinmeli, öğretmenlik mesleğinin; toplumsal sorumluluk gerektiren mesleklerden biri olması, toplumla bütünleşme ve toplum liderliği rollerini gerektirdiği (Uğurlu ve Kırıl, 2011, s.726) için bu ders daha da önem kazanmaktadır. Yaşamımızın asıl anlam ve amacı, kendi yaşantımızı aşarak, içimizdeki zengin enerji kaynaklarını başkalarının yaşamını zenginleştirmeye harcamaktır (Kamer, 2009, s.2).

Topluma hizmet uygulamaları dersi yürütülürken aşağıdaki önerilere dikkat edilmesi halinde öğretmen adayları daha istekli ve başarılı olacaklardır:

- Bu derste yürütülecek gönüllülük faaliyetleri öğretmen adaylarına seçenekler halinde sunulmalı ve isteyen öğretmen adayının ilgili faaliyeti kendi isteğiyle seçip uygulamalara katılması sağlanmalıdır.
- Uygulamalarda ders notu kaygısı azaltılmalıdır.
- Öğretim elamanları dersi önemsemelidir.
- Hem kendilerine hem de topluma faydası olacak uygulamalar yapmaları için öğretmen adayları yönlendirilmelidir.
- AFAD gönüllüsü olup bilinçlenmeleri için bütün öğretmen adaylarının bu eğitimlere katılmaları sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (2021). Erişim adresi <http://afad.gov.tr/afad-hakkında>

Aydın, A. (1998). Eğitim fakültelerinin yeniden yapılandırılması ve öğretmen yetiştirme sorunu. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 15(15), 275-286.

Bulut, M., Bulut, N., & Bulut, A. (2012). Öğretmen Eğitiminde Değer Eğitimi Fırsatı Olarak Topluma Hizmet Uygulamaları Dersi/Service Learning Course As An Opportunity for Value Education In Teacher Education. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 9(17).

Bellibaş, M. Ş. (2018). Eğitim Yönetiminde Sistemik Derleme Çalışmaları. Beycioğlu, K., Özer, N., & Kondakçı, Y. (Ed.). Eğitim Yönetiminde Araştırma Yöntemleri içinde (511-529). Ankara: Pegem Akademi.

Çetin, T., & Sönmez, Ö. F. (2009). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Topluma Hizmet Uygulamaları Dersinin Amaç ve İçeriğine Yönelik Görüşlerinin Değerlendirilmesi. Gazi University Journal of Gazi Educational Faculty (GUJGEF), 29(3).

Dinçer, Ç., Ergül, A., Şen, M., & Çabuk, B. (2011). Bir Topluma Hizmet Uygulaması Örneği: "Haydi Kavram Oyuncaklarıyla Oynayalım". Kastamonu Eğitim Dergisi, 19(1), 19-38.

Elma, C., Kesten, A., Kıroğlu, K., Uzun, E. M., Dicle, A. N., & Palavan, Ö. (2010). Öğretmen adaylarının topluma hizmet uygulamaları dersine ilişkin algıları. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi [Educational Administration: Theory and Practice], 16(2), 231-252.

Kamer, S.T. (2009). Topluma Hizmet Uygulamalarının Tanımı, İlkeleri, Önemi ve Amacı. Kuzucu, K., Kamer, S. T., (Ed.). Topluma hizmet uygulamaları içinde. Ankara: Pegem Akademi.

Muş Alparslan Üniversitesi Topluma Hizmet Uygulamaları Dersi Yönergesi (2021)
<http://www.alparslan.edu.tr/FormDosya?link=1d1f6fcfc4677b0c558950c4fc32dd21f3ef66b1>

Uğurlu, Z., & Kırıl, E. (2011). Öğretmen adaylarının topluma hizmet uygulamaları dersinin işleyiş süreci ve kazanımlarına ilişkin görüşleri. In 2nd International Conference on new trends in education and their implications (pp. 720-734).

Yılmaz, K. (2011). Eğitim fakültelerinin sosyal sorumluluğu ve topluma hizmet uygulamaları dersi: Nitel bir araştırma. Kuramsal Eğitimbilim Dergisi, 4(2), 86-108.

YÖK (2007). Eğitim Fakültesi Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları. Erişim adresi <https://www.yok.gov.tr/Documents/Yayinlar/Yayinlarimiz/egitim-fakultesi-ogretmen-yetistirme-lisans-programlari.pdf>

YÖK (2018). Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları. Erişim adresi https://www.yok.gov.tr/Documents/Kurumsal/egitim_ogretim_dairesi/Yeni-Ogretmen-Yetistirme-Lisans-Programlari/AA_Sunus_%20Onsoz_Uygulama_Yonergesi.pdf